

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno diplomanta/diplomantky:	Denis Ejubović
Téma práce:	Metodologické problémy srovnávací právní vědy
Rozsah práce:	102 stran vlastního textu
Datum odevzdání práce:	08.03.2018

1. Aktuálnost (novost) tématu

Téma není nijak nové, je diskutováno ve světové literatuře v posledních několika dekadách. Nutno však zdůraznit, že jde o téma novátorské v rámci tuzemské komparatistické debaty, metodologickým problémům srovnávací právní vědy se v naší literatuře naposledy systematicky věnoval Viktor Knapp na počátku 90. let minulého století (kterého autor poctivě cituje).

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Téma práce je velmi náročné na teoretické znalosti a znalost relevantní světové literatury. Autor volí ke zpracování přísnou logickou metodu zpracování, což, podle mého názoru, je v některých ohledech na škodu (viz dále sub 4).

3. Formální a systematické členění práce

Po stránce formální nutno zdůraznit, že diplomová práce má nadstandardní rozsah a formu: obsahuje přes 100 stran vlastního textu včetně více než 130 poznámek pod čarou. Užití poznámkového aparátu je perfektní, autor dokonce volí v poznámce pod čarou citaci originálu citovaných pasáží (což oceňuji).

Diplomant svou práci rozdělil poměrně logicky na celkem čtyři části (prvá část je teoretický úvod – pracovní pojetí srovnávací právní vědy, druhá část stavba srovnávání, třetí část skladba srovnávání, čtvrtá část postup srovnávání).

Po formální stránce nemám naprosto žádných výhrad, právě naopak, po této stránce je třeba práci ocenit.

4. Vyjádření k práci

Nutno ocenit obsáhlý seznam literatury, z toho je drtivá část prací v angličtině, což opět jasně vybočuje z obvyklého standardu diplomových prací (s ohledem na výběr tématu ostatně autor neměl ani jinou možnost). Za velké plus posuzované práce považuji úroveň poznámkového aparátu a erudovaný přístup autora. Oceňuji celkově dobrou úroveň psané češtiny.

Výběr literatury zabírá velmi podstatnou část toho, co bylo k tématu v poslední době napsáno. Souhlasím i s kritikou, že to, co produkuje současná komparatistika, často nestojí za nic, nebo je metodologicky či teoreticky velmi slabé. To ostatně opakovaně říká i Mathias Reimann, mimochodem můj mentor z University of Michigan v USA. Přesto si myslím, že autorovi unikly některé skvosty světové komparatistiky, zejména vynikající kniha Mirjana Damašky *The Faces of Justice and State Authority* (1986), která ukazuje, že i komparatistika může zásadním způsobem obohatit teorie a filosofii práva.

Po stránce obsahové zdůraznit, že diplomant čelil náročnému tématu, jeho práce není jen kompilátem citovaných právnických autorit, ale diplomant také s těmito autoritami (občas) poměrně zdařile polemizuje. Občas je polemika méně zdařilá, např. na s. 74 je teze podobnosti ražená Zweigertem a Kötzem silně dezinterpretovaná: tak jak ji autor reprodukuje, je to teze

nesmyslná (a asi by tedy nebyla jednou z nejdiskutovanějších tezí soudobé komparatistiky, jak říká Ralf Michaels).

Nerozumím moc ani úvaze autora o srovnávání něčeho s ničím, na s. 84 („*Konrad Zweigert a Hein Kötz píší: „Ptát se proč cizí systém necítil potřebu vyprodukovat právní řešení určitého problému, může vést k zajímavému závěru o cizím systému, nebo o vlastním právu.“ Co tím Konrad Zweigert a Hein Kötz vlastně říkají? Říkají tím, že je možné provést srovnávání něčeho s ničím. Je možné provést srovnávání něčeho s ničím? Dle našeho názoru to možné není, ale uveďme příklad.“*).

Malá poznámka k rozlišování ordinálního a kardinálního srovnávání – v právní komparatistice je poměrně velký konsensus, že účelem srovnávání není kvalita právních úprav, ani posouzení toho, která z oněch úprav je lepší či horší. Úvahy o tom, co je lepší, tak bude mít spíše praxe, typicky zákonodárná praxe, která tyto věci bere v úvahu při volbě vhodných vzorů pro transplantaci.

Autor velmi poctivě analyzoval metodologické problémy srovnávací právovědy z nejrůznějších hledisek a perspektiv. Nejsem si ale jist, zda je práce opravdu přínosná pro sepsání skutečné srovnávací práce, třebaš na autorem plánované téma komparace přestupkového práva v Česku, Slovinsku a Chorvatsku (což je mimochodem téma, které by mne velmi zajímalo). Mám dojem, že práce se trochu blíží tomu, že by například H. L. A. Hart v práci *Pojem práva* namísto toho, aby napsal, co v oné knize skutečně napsal, diskutoval na stovkách stran nepoznatelnost a neurčitelnost toho, co je vlastně právo. Anebo kdyby se cyklista namísto sednutí na kolo rozhodl popsat metodologické problémy ježdění na velocipédu, a nikdy na ono kolo nesedl. Ano, vím, že je velký rozdíl mezi ježděním na kole a psaním o právu, nicméně jakákoliv metodologická diskuse není a nesmí být samoučelem.

Trochu se obávám, že se autor sám metodologicky zapletl do komplexnosti tématu a zejména do vlastní metody a přísně logického stylu, který pro svou práci zvolil – práce je zjevně inspirovaná metodou analytické filosofie, k čemuž se autor i výslovně hlásí v seznamu literatury (Frege, Wittgenstein). Co ale může v některých oblastech právně filosofického zkoumání být mimořádně účelná metoda psaní, může být jinde slabší a blížit se až sebeparodii. Jako příklad uvádím například tuto pasáž:

„Některé části této práce se mohou zdát jako části, které jsou pro srovnávací právní vědu zbytečné, např. věta, která zazněla v oddílu 2.2 této práce: „Potíž je ta, že na podkladě určitého výsledku srovnávání, např. věty „Pavel je vyšší než Karel.“, nejsme schopni určit, zda je pojmem srovnávaných předmětů pojem, který znamená vlastnost (výška), nebo pojem, v němž je sice taková vlastnost obsažena, ale znamená předmět (např. člověk).“ Vězme, že mnohé části této práce, které se na první čtení mohou zdát být pro srovnávací právní vědu zbytečné, se na druhé čtení ukáží jako části, které jsou pro srovnávací právní vědu výsadní, neboť jsou dány z jejího vnějšího hlediska a představují možnost interpretace, rekonstrukce a evaluace implicitních případů srovnávání právních předmětů.“

Nebo pasáž, kde autor anoncuje způsob své budoucí rigorózní práce: „*naš vpád do zahraničního právního řádu v souvislosti se zpracováním námětu naší rigorózní práce musí být bezmyšlenkovitý a přesný, a to i kdyby měl být docela chybný.*“

Nepochybuji, že autor je nepochybně velice talentovaný, myslím si ale, že méně efektní styl by prospěl celkovému vyznění práce.

5. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Jako otázku k obhajobě navrhuji kritickou diskusi nad tezí Konrada Zweigerta o podobnosti právních systémů. Co tato teze **skutečně** znamená? Proč je některými (zdaleka ne všemi) autory srovnávací právovědy kritizována?

Práci doporučuji k obhajobě.
Zatímně navrhuji kvalifikaci velmi dobře.

V Brně dne 18. dubna 2018

Doc. JUDr. Zdeněk Kühn, Ph.D., LL.M., S.J.D.